

УДК 657

Сук Петро,
д.е.н., професор,
професор кафедри обліку і оподаткування,
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
м. Ніжин
Україна

НАРАХУВАННЯ АМОРТИЗАЦІЇ КУМУЛЯТИВНИМИ МЕТОДАМИ

Відповідно до П(С)БО 7 “Основні засоби” одним з методів нарахування амортизації необоротних активів є кумулятивний метод [1]. Він також передбачений міжнародними стандартами бухгалтерського обліку і фінансової звітності [2], визнаний в Росії [3], Білорусі [4] і відомий під назвою як метод суми років.

Інструкцією про порядок нарахування амортизації основних засобів і нематеріальних активів в Білорусі визначено два види методи суми років: прямий і обернений [4]. Відповідно в Україні є прямий кумулятивний метод і обернений кумулятивний метод.

Прямий кумулятивний метод дає змогу нараховувати найбільшу амортизацію в перші роки використання об’єкта і найменшу – в останньому році, а при оберненому методі навпаки: в першому році нараховується найменша сума амортизації, яка поступово збільшується до найвищої суми в останньому році.

За прямим кумулятивним методом річна сума амортизації визначається як добуток вартості, що амортизується, та кумулятивного коефіцієнта (річної норми амортизації). Він розраховується діленням кількості років, що залишаються до кінця очікуваного строку використання об’єкта основних засобів, на суму числа років його корисного використання.

Розрахунок суми амортизації за прямим кумулятивним методом здійснюється за формулами:

$$РСА = (ПВ - ЛВ) \times КК,$$

де РСА – річна сума амортизації;

ПВ – первісна вартість;

ЛВ – ліквідаційна вартість;

КК – кумулятивний коефіцієнт.

$$KK = KPKBO : CPKBO,$$

де KPKBO – кількість років, що залишаються до кінця очікуваного строку використання об'єкта;

CPKBO – сума числа років корисного використання об'єкта.

Річна норма амортизації розраховується шляхом множення кумулятивного коефіцієнта на 100%.

За оберненим кумулятивним методом річна сума амортизації визначається як добуток вартості, що амортизується, та кумулятивного коефіцієнта (річної норми амортизації). Він розраховується діленням різниці кількості років корисного використання і кількості років, що залишаються до кінця очікуваного строку використання об'єкта основних засобів, збільшеної на 1, на суму числа років його корисного використання.

Визначення суми амортизації за оберненим кумулятивним методом здійснюється за формулами:

$$PСА = (ПВ - ЛВ) \times KK;$$

$$KK = (СКВО - KPKBO + 1) : CPKBO,$$

де СКВО – строк корисного використання об'єкта;

KPKBO – кількість років, що залишаються до кінця очікуваного строку використання об'єкта;

CPKBO – сума числа років корисного використання об'єкта.

Річна норма амортизації розраховується шляхом множення кумулятивного коефіцієнта на 100%.

Наприклад. Витрати на придбання основного засобу становлять 50000 грн. Він буде використовуватись протягом чотирьох років. Ліквідаційна вартість дорівнює 0. Нарахуємо амортизацію основного засобу за прямим і оберненим кумулятивними методами.

Відповідно до прямого кумулятивного методу сума числа років використання – 10 ($1 + 2 + 3 + 4 = 10$). Річна норма амортизації за перший рік – 40% ($4 : 10 \times 100 = 40$), за другий рік – 30% ($3 : 10 \times 100 = 30\%$), за третій рік – 20% ($2 : 10 \times 100 = 20\%$), за четвертий рік – 10% ($1 : 10 \times 100 = 10\%$). Сума амортизації розраховується по роках використання об'єкта і показана в таблиці 3.

Таблиця 3

Розрахунок суми амортизації за прямим кумулятивним методом

Рік використання	Кількість років використання	Вартість, що амортизується, грн	Річна норма амортизації, %	Річна сума амортизації, грн
1	4	50000	40	20000
2	3	50000	30	15000
3	2	50000	20	10000
4	1	50000	10	5000
Разом	10	х	100	50000

З таблиці 1 видно, що найбільша сума амортизації нараховується в перший рік і поступово зменшується до останнього.

Відповідно до оберненого кумулятивного методу сума числа років використання – 10 ($1 + 2 + 3 + 4 = 10$). Річна норма амортизації за перший рік – 10% ($((4 - 4 + 1) : 10 \times 100 = 10)$), за другий рік – 20% ($((4 - 3 + 1) : 10 \times 100 = 20)$), за третій рік – 30% ($((4 - 2 + 1) : 10 \times 100 = 30)$), за четвертий рік – 40% ($((4 - 1 + 1) : 10 \times 100 = 40)$). Розрахунок суми амортизації по роках використання об'єкта показано в таблиці 4.

Таблиця 4

Розрахунок суми амортизації за оберненим кумулятивним методом

Рік використання	Кількість років використання	Вартість, що амортизується, грн	Річна норма амортизації, %	Річна сума амортизації, грн
1	1	50000	10	5000
2	2	50000	20	10000
3	3	50000	30	15000
4	4	50000	40	20000
Разом	10	х	100	50000

Цей метод виходить з того, що в перші роки використання об'єкт основних засобів зношується найменше, а в останні найбільше.

Також амортизацію за оберненим кумулятивним методом можна розрахувати по-іншому. Потрібно визначити норму амортизації за прямим кумулятивним методом і проставити навпаки: останній рік за прямим кумулятивним методом, буде першим за оберненим, а перший рік за оберненим буде останнім за прямим.

Таким чином, у міжнародній практиці існують два види кумулятивного методу: прямий і обернений. В Україні використовують прямий кумулятивний метод. Доцільним є також застосування оберненого кумулятивного методу.

Список використаних джерел:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 “Основні засоби”, затверджено наказом Міністерства фінансів України 27 квітня 2000 р. № 92, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 18 травня 2000 р. за № 288/4509. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>.
2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 “Основні засоби”. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_014.
3. Положення по бухгалтерському обліку 6/01 “Облік основних засобів”, затверджено наказом Міністерства фінансів Російської Федерації 30 березня 2001 р. № 26н, зареєстровано в Міністерстві юстиції Російської Федерації 28 квітня 2001 р. № 2689. – Режим доступу : <http://www.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc&base=LAW&n=199487&fld=134&dst=100011,0&rnd=0.7550347104001115#04149534261205524>.
4. Інструкція про порядок нарахування амортизації основних засобів і нематеріальних активів, затверджена Постановою Міністерства економіки Республіки Білорусь, Міністерства фінансів Республіки Білорусь та Міністерства архітектури і будівництва Республіки Білорусь від 27 лютого 2009 р. №37 / 18/6. – Режим доступу: <https://studopedia.info/5-62682.html>.